

КОНКУРЕНТНА БОРОТЬБА ЗА ВЛАДУ ЯК ОСНОВА ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У процесі існування суспільства в ньому розвиваються певні форми й принципи організації, за допомогою яких суспільство підтримує свою єдність та життєздатність. В основі цих принципів лежить спосіб розподілу матеріальних ресурсів і духовних цінностей між різними соціальними групами, який здійснюється за допомогою владних відносин. Основою суспільних відносин є:

- спосіб організації отримання необхідних для існування суспільства матеріальних і духовних благ (т. зв. спосіб суспільного присвоєння чи виробництва);
- місце, яке займають у даному способі присвоєння окремі соціальні групи (т. зв. виробничі відносини);
- порядок доступу окремих членів суспільства та соціальних груп в цілому до матеріальних і духовних благ, які знаходяться у розпорядженні даного суспільства (що становить основу соціальної ієрархії);
- розподіл серед окремих членів суспільства чи серед соціальних груп ресурсів здійснення влади (концентрація політичної влади).

Політика — це конкурентна боротьба за захоплення, здійснення і утримання політичної влади. Політика передбачає не просто здійснення публічної влади, а конкурентну боротьбу між претендентами на панування за право прийняття владних рішень та за панівний статус. У суспільстві, де боротьба за владу відсутня, відсутня і політика як форма суспільної діяльності. Метою політики, так само як і метою соціальної влади, є контроль над розподілом ресурсів, доступних для даного суспільства. Встановлення такого контролю передбачає підпорядкування суб'єкту політичної влади центрів прийняття владних рішень — як державних, так і недержавних.

Політичну владу завжди здійснює привілейована владна меншість — політична еліта. Як правило, політична еліта, що здійснює контроль над процесом перерозподілу отримує пільговий доступ до ресурсів, за рахунок порушення прав більшості (котра якраз і видобуває або створює ресурси). Таким чином, привілейована владна меншість використовує свою владу над суспільством для присвоєння результатів чужої праці. Таке присвоєння результатів чужої праці називається експлуатацією. Таким чином, політика — це системна діяльність конкуруючих суб'єктів влади з підтримання в суспільстві відносин панування/підкорення, метою якої є вплив на процес розподілу ресурсів і цінностей. Коли контроль над розподілом зосереджує в своїх руках меншість суспільства, результатом цього стає встановлення для неї пільгового доступу до ресурсів за рахунок обмеження доступу для більшості. Це викликає опір із боку більшості, яка вважає даний порядок розподілу несправедливим. Для придушення опору та обмеження конкурентної боротьби за право на панування над нею привілейована меншість вимушена затрачувати значну частину доступних її ресурсів на утримання механізмів забезпечення своєї влади, що

організуються у політичні інститути (держава, партії та інші політичні організації). За допомогою цих інститутів відбувається не лише системне застосування насильства, але й переконування підвладних у тому, що даний порядок розподілу є вигідним для всього суспільства в цілому.

Мета політичної системи — підтримання певного порядку владних відносин у суспільстві. Забезпечення стабільності влади в соціально неоднорідному суспільстві з певною кількістю ресурсозабезпечених груп, що претендують на панування, неможливе лише через використання силового ресурсу правлячим угрупованням. Цьому завданню слугує збалансованість владних інтересів суб'єктів політики у відповідності від наявного ресурсного забезпечення шляхом їх представництва в центрах політичної влади. Для збільшення обсягів ресурсів влади суб'єкти політики можуть заручатися підтримкою об'єктів влади, підвищуючи рівень своєї легітимності. При цьому об'єкт влади також отримує певний ресурс влади, який може бути реалізований, наприклад, як підтримка на виборах того чи іншого претендента на владу. Тому в кожній політичній системі владні відносини панування/підкорення, що складаються між суб'єктами та об'єктами політики в процесі політичної діяльності, є багатовекторними та багаторівневими, формуючи складну ієрархію політичних відносин.

Література.

1. Воронянський О. В., Зайончковський Ю. В., Романова С. С. Політологія з модулем «Україна, Європа, світ». – 2021.
2. Воронянський О. В. и др. Національний суверенітет: український вимір в контексті світової політичної думки. – 2017.
3. Воронянський О. В., Зайончковський Ю. В. Політична філософія в умовах кризи традиційної методології: глухий кут чи гносеологічний прорив //Гуманітарний часопис. – 2018. – №. 3. – С. 39-51.
4. Воронянський, О. В. Політична трансформація в контексті проблеми перерозподілу ресурсів / О. В. Воронянський // Вісник Харківського нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія: Питання політології. – 2012. – № 1007, вип. 20. – С. 51–57.
5. Воронянський, О. В. Проблема формування політичних інститутів у контексті конкурентної боротьби еліт / О. В. Воронянський // Вісник Харківського нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія: Питання політології. – 2012. – № 1013, вип. 21. – С. 75-79.
6. Моїсєєва Н. І., Омельченко Г. Ю. Комунікаційна діяльність в структурі соціально-комунікаційного знання. – 2017.

Науковий керівник
канд. іст. наук, проф. О.В. Воронянський